KENNISPOCKET

LERAREN-
BIJLAGE

Observeren, reflecteren en plannen

vbjk
Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen

COLOFON

De lerarenbijlage bij de kennispocket ***Observeren, reflecteren en plannen*** is een uitgave van VBJK, centrum voor Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge kinderen. VBJK is een onderzoeks- en innovatiecentrum met meer dan dertig jaar ervaring in de sector van kinderopvang voor baby's en peuters en schoolgaande kinderen, kleuteronderwijs en preventieve gezinsondersteuning.

REFERENTIE

De Nil, G., Boudry, C. & De Cloedt, M. (2024). *Kennispocket: Observeren, reflecteren en plannen – lerarenbijlage.* Gent: VBJK.

EINDREDACTEUR

Mike De Cloedt

vbjk
Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen

Opgroeien

Disclaimer

U vindt de kennispocket met lerarenbijlage goed en wenst eruit te kopiëren?
Besef dan:

- dat dit leermateriaal de vrucht is van intense arbeid: VBJK heeft er heel wat geld en energie in gestoken;
- dat VBJK van dit werk moet bestaan;
- dat kopiëren zonder voorafgaande schriftelijke toestemming onwettig is.

Inhoud

De basiscompetenties in deze kennispocket 4
Alvorens je start 4
Verdiepende literatuur voor leraren 5
Kijktips 5
1. Observeren, reflecteren en plannen: wat en waarom? 6
1.1 Insecten in het gras 6
1.2 Wat betekent observeren, reflecteren en plannen? 6
1.3 Waarom is observeren, reflecteren en plannen belangrijk? 7
2. Observeren, reflecteren en plannen: stap voor stap 7
2.1 Begin bij je doel: wat wil je weten en waarom? 8
2.2 Bereid je observatie goed voor 8
2.3 'Objectief' observeren: kijk als een camera 9
2.4 Bespreek je observaties 9
2.5 Plannen en evalueren 11
2.6 Instrumenten en observatieschema's 11
2.6.1 Een kind leren kennen en ontwikkeling opvolgen: het kindportret 11
2.6.2 Interesses van kinderen ontdekken 12
2.6.3 Je aanpak onderzoeken en bijsturen 12
3. Pedagogisch documenteren 12
4. Reflecteren over een situatie 15

Errata

Kennispocket | Observeren, reflecteren en plannen (Eerste druk, 2025)

1 **Pagina 15, regel 21**
Fout: "Als je zo'n 'label' vaak herhaald in haar bijzijn, kan …"
Correctie: "Als je zo'n 'label' vaak herhaalt in haar bijzijn, kan …"

De basiscompetenties in deze kennispocket

De kennispocket *Observeren, reflecteren en plannen* staat in het teken van competenties die de basishouding van de kinderbegeleider vormen. Reflecteren is een algemene competentie die essentieel is en raakt aan alle competenties. We hebben hier een aparte kennispocket aan gewijd, omdat reflecteren uitermate belangrijk is in het werkveld van toekomstige professionals.

BASISHOUDING

Competenties die je te allen tijde inzet.

- Je observeert het gedrag van een kind, individueel en in groep, reflecteert daarover en stemt je handelen daarop af. (competentie 2)
- Je reflecteert over de werking en draagt bij tot het verbeteren van de kinderopvang. (competentie 11)

Alvorens je start

In de kennispocket ligt in punt 1 t.e.m. 3 de focus op observeren, reflecteren en plannen in het dagdagelijks werken met jonge kinderen op de vloer. In punt 4 krijgen studenten reflectiemodellen mee die helpen om jezelf als professial onder de loep te nemen en om het eigen professioneel handelen bij te sturen. Met de reflectiecyclus van Korthagen zijn lesgevers vertrouwd. Het kan gebruikt worden als basis voor reflectieverslagen.
WANDA is een intervisiemethodiek (zie verdiepende literatuur). Deze kennispocket is reeds vrij concreet. Je vindt voldoende inspiratie om met leerlingen aan de slag te gaan. In deze lerarenbijlage kiezen we ervoor om jou extra 'VBJK-inspiratie' mee te geven die je kan gebruiken in de les en of op stage.

Verdiepende literatuur voor leraren

Wil je jouw achtergrondkennis over osbereveren, reflecteren en plannen verdiepen? Dan zijn volgende boeken interessant:

De Schepper, B., Devos, B., Cauwels, V., Frederickx, K., Kersjes, L., Peleman, B., Sharmahd, N., Vastmans, S., Vanden Hende, T. & Van Laere, K. (2012). *WANDA (toolbox + handleiding)*. VBJK & Arteveldehogeschool, Gent.

Rutgeerts, E. (2020). *WANDA, een nieuwe methode om samen te reflecteren*. Uit: Kindertijd. VBJK. Gent

Malavasi, l. & Zoccatelli, B. (2013). *Documenteren voor jonge kinderen*.

Meeuwig, M, van der Werf, T. & Schepers, W. (2007). *Sporen van Reggio. Een introductie in de sporen-pedagogiek*. SWP. Amsterdam.

Kijktips

Een kijktip die je kan gebruiken in de les om te laten zien wat het kan opleveren als je observaties deelt met ouders:

Vandenbroeck, M., Murcier, E., CLausier, M., Boudry, C., Vafea, A. & Gielen, D. (2004). *Wiegelied voor Hamza*. VBJK, Gent.

Het verhaal van taal – Extra: Groentesap

Het verhaal van taal – Extra: Naar het bos

1. Observeren, reflecteren en plannen: wat en waarom?

In de kennispocket vind je in dit deel verschillende opdrachten voor de leerlingen. Belangrijk is dat leerlingen:

- het verschil kennen tussen kijken en observeren (zie 1.1.)
- de betekenis van observeren, reflecteren en plannen kunnen beschrijven (zie 1.2.)
- het belang van observeren, reflecteren en plannen begrijpen (zie 1.3.)

1.1 Insecten in het gras

In bijlage 1 achteraan vind je een observatie- en reflectieopdracht. 'Observeren, interpreteren, reflecteren en plannen maken aan de hand enkele foto's.'

Presenteer een aantal van de foto's in bijlage in de klas. Wat vertellen deze foto's jou? Wat zie je? Wat denk je dat er gebeurt? Stel dat jij een kinderbegeleider bent wat zou je volgende stap of actie zijn?

Leerlingen kiezen een fotoreeks die hen aanspreekt. Bij elke reeks vinden ze enkele vragen en opdrachten.

1.2 Wat betekent observeren, reflecteren en plannen?

Geef leerlingen een korte huiswerkopdracht waarbij ze een kind gedurende 10 minuten observeren tijdens een spel of activiteit:

- Leerlingen kijken en luisteren aandachtig, zonder te interpreteren. Ze noteren wat ze zien en horen.
- Laat leerlingen volgende vragen beantwoorden:
    - Wat viel me op?
    - Waarom reageert het kind, de ouder of begeleider zo?
    - Welke vragen heb je nog?
- Bespreek het huiswerk klassikaal. Wees als lesgever alert voor interpretatie of oordeel. Stimuleer het formuleren van reflectievragen.

Je kan er als lesgever ook voor kiezen om het observatieschema in kennispocket p. 20 mee te geven.

1.3 Waarom is observeren, reflecteren en plannen belangrijk?

Mogelijke opstapjes:

- KIJK EN LUISTER naar de kinderbegeleider Kim over het observeren van kinderen. Ga naar BlinkTV (zonder login). Geeft toestemming en typ in de zoekbalk: 'leren kijken naar kinderen'. Wat is voor Kim de meerwaarde van observeren?

- Opdracht kennispocket p. 7

Laat leerlingen zelf nadenken over het belang van observeren, reflecteren en plannen. Waarom denken leerlingen dat dit belangrijk is? (zie kennispocket p. 7-9)

- Kinderen beter leren kennen en hun ontwikkeling opvolgen.
- Speel- en leerervaringen aanbieden.
- Observaties delen met ouders.
- Pedagogische kwaliteit verbeteren.
- Ruimte en spelaanbod afstemmen op de noden van de kinderen/ouders/ kinderbegeleiders.
- Groeien als begeleider.

2. Observeren, reflecteren en plannen: stap voor stap

In dit deel van de kennispocket leren leerlingen:

- Een doel voor een observatie formuleren (zie kennispocket 2.1. voorbeelden).
- Een observatie voorbereiden (zie kennispocket 2.2.).
- Het verschil kennen tussen observeren en interpreteren (zie kennispocket 2.3.).
- Observaties bespreken (zie kennispocket 2.4.).
- Plannen en evalueren.
- Instrumenten kennen om de ontwikkeling op te volgen, interesses van kinderen te ontdekken, de aanpak als begeleider te onderzoeken en bij te sturen.

Ontwerp samen met leerlingen een observatieopdracht voor de stage. Je bouwt samen de observatiefiche op (zie kennispocket p. 22-23)

2.1 Begin bij je doel: wat wil je weten en waarom?

DENK AAN je stage: welk moment zou je graag eens observeren (zoals een rustmoment, de overgang van de ene naar de andere situatie, het spel …)? Waarom dat moment? Wat zou je willen weten en waarom?
NOTEER je ideeën.
BESPREEK die daarna op je stageplaats met een medeleerling of collega-kinderbegeleider.

Kennispocket p. 11

Probeer de observatievraag samen met de leerlingen ook voldoende te concretiseren. Reflecteer hierover. Dit denkproces zal immers ook een invloed hebben op de voorbereiding (zie kennispocket p. 12).

2.2 Bereid je observatie goed voor

Opdracht: voorbereiding observatie

Van zodra leerlingen een doel hebben geformuleerd, kunnen ze verder met de voorbereiding van de observatie. Welke keuzes moeten leerlingen nog maken om dit verder concreet uit te werken? (zie kennispocket p. 12)

- Wie of Wat?
- Waar, wanneer en hoe vaak?
- Manier?
- Hoe ga je dit als leerling praktisch proberen organiseren?
- Welk observatieschema ga je gebruiken?

Leerlingen die op stage zijn kunnen misschien starten met observatieschema's die gebruikt worden op de werkvloer. Ze kunnen ook een eigen observatieschema maken of je kan samen met de leerlingen een observatieschema ontwikkelen dat aansluit bij de doelstelling van de les/opdracht. Als leerlingen een gemeenschappelijk schema invullen zal dit de reflecties tijdens de les faciliteren. Omschrijf duidelijk het doel van de observatie, geef een kijkopdracht. Verduidelijk de opdracht met enkele tips of een kijkwijzer.

2.3 'Objectief' observeren: kijk als een camera

Opdracht: beschrijvend observeren versus interpreteren

Presenteer een aantal stellingen. De leerlingen gaan naar de rechterkant van het lokaal als ze een beschrijving horen (observatie) en naar de linkerkant als het om een interpretatie gaat. De lesgever reflecteert samen met de leerlingen over de keuze die ze maken.

- Mira lacht en drukt haar pop dicht op haar lichaam (beschrijving)
- Milan komt graag naar de kleuterschool (interpretatie)
- Ik denk dat Sara oorpijn heeft. Ze huilt veel (interpretatie)
- Ali komt in de leefruimte. Hij gooit een kleine auto op de vloer en roept dat hij niet wil zitten om te tekenen (beschrijving)
- Noura's mama is overbeschermend. Ze heeft altijd te veel kleren aan. (interpretatie)

Nabespreking:

Als je interpreteert geef je een betekenis aan de dingen die je observeert. Daar is niets mis mee. Alleen moeten we ons goed bewust zijn dat dit een interpretatie is. Observeren en beschrijven vooraleer we interpreteren, opent de dialoog naar verschillende mogelijke observaties in dezelfde situaties.

2.4 Bespreek je observaties

Stagetijd = oefentijd

Opdracht: observeer, in jouw stageplek, een interactie van een kinderbegeleider in jouw leefgroep.

- Wat zie je? Wat hoor je? Noteer jouw observatie en ga over tot interpretatie.

- Bespreek jouw observatie en interpretatie met deze begeleider. Ervaren jullie hetzelfde?

- Kijken jullie op eenzelfde manier naar een kind/kinderen? Noteer de feedback van de kinderbegeleider op jouw opdracht

- Presenteer jouw opdracht klassikaal.

Opdracht: bespreken van observaties

Leerlingen kunnen observaties bespreken met (1) collega's op de stageplaats en of medeleerlingen, (2) met ouders en (3) samen met kinderen. Richtvragen vind je in de kennispocket p.15-15.

Zorg ervoor dat jouw leerlingen leerkansen hebben op stage om met ouders in gesprek te gaan. Ze kunnen in eerste instantie oudergesprekken meevolgen met een kinderbegeleider,

pedagogisch coach of verantwoordelijke. In de kennispocket *Positieve relaties met kinderen en ouders* vind je meer over dit thema.

Een gesprek met ouders: een leidraad voor leerlingen en de kinderbegeleider/stagementor/pedagogisch coach/leidinggevende.

Een kinderbegeleider wil samen met ouders een actie ondernemen om het welbevinden en de betrokkenheid van hun kind in de leefgroep te verbeteren.

1) Volg de voorbereiding van het gesprek samen met de kinderbegeleider/stagementor, pedagogisch coach of leidinggende op. Is het een:
   - tevredenheidsgesprek?
   - Een kind-volggesprek? (kindportret)
   - Een casus- een leuke observatie, een emotioneel gevoelig gesrpek?
   - Noteer het doel van het gesprek. Wat wil de kinderbegeleider vragen aan de ouder(s). Wat wil de kinderbegeleider vertellen aan de ouder(s)
2) Neem deel aan het gesprek.
   - Stap in de rol van observator.
   - Vul het observatieschema 'Gesprek met een ouder' in.
3) Nabespreking met jouw stagementor, kinderbegeleider, pedagogisch coach of leidinggevende.
   - Vul de leidraad onder observatieschema in.
4) Klassikale bespreking.
   - Presenteer je opbservatieschema en je nabespreking aan jouw klasgenoten.

Een voorbeeld van een observatieschema vind je achteraan in de bijlage. Pas dit eventueel samen met de leerlingen aan.

Ter inspiratie vind je achteraan in de bijlage een schema om observaties te bespreken.

2.5 Plannen en evalueren

Opdracht: actie plannen

Leerlingen hebben geobserveerd en geïnterpreteerd. Ze bespraken hun observaties. Nu plannen ze een actie en concretiseren ze die. Voor de lesgever geven we ter inspiratie achteraan in de bijlage een schema mee om acties te plannen.

2.6 Instrumenten en observatieschema's

2.6.1 Een kind leren kennen en ontwikkeling opvolgen: het kindportret

Opdracht: Op welke manier wordt de ontwikkeling van kinderen op de stageplaats opgevolgd? Welke instrumenten worden gebruikt en hoe gaat de stageplaats aan de slag met deze instrumenten.

We verwijzen hier ook naar de opdrachten in de kennispocket.

LEES het artikel Dankzij het kindportret kijken we veel positiever naar kinderen. Welk effect heeft het werken met het kindportret op begeleiders, kinderen en ouders?

Kennispocket p. 18

LEES het artikel *Kindvolgsysteem in De Kijker*. Ontdek hoe begeleiders in de buitenschoolse opvang werken met een kindportret.

Kennispocket p. 19

2.6.2 Interesses van kinderen ontdekken

Opdracht: interesses van kinderen ontdekken

Geef deze observatieopdracht (zie observatiefiche achteraan in de bijlage) zeker mee aan de leerlingen. Het kan ook een idee zijn om hier vroeger in de lessenreeks mee te starten (zie pedagogische bijlage 1.2.).

2.6.3 Je aanpak onderzoeken en bijsturen

Opdracht:

Leerlingen kijken naar zichzelf als begeleider vanuit de observaties die ze net deden. Leerlingen vullen deze observatiefiche (zij bijlage achteraan) in na het uitvoeren van de observatie.

3. Pedagogisch documenteren

In de kennispocket vind je tekst en uitleg over pedagogisch documenteren. Je kan met de leerlingen werken met de opdrachten in de kennispockets.

Onderstaand geven we nog een opwarmer mee a.d.h.v. verschillende opdrachten om het thema in te leiden.

Opdracht 1: Pedagogisch documenteren | Thema: inclusie

Variant 1:

Vraag leerlingen om een foto mee te brengen naar de klas of intervisie die voor hen iets vertelt over het begrip 'inclusie'. Iedere leerling brengt een foto mee. Je kan gerust een ander topic kiezen. Bijvoorbeeld: de ruimte, spel, eten, verzorgen, de buurt …

Reflectie:

Je kan volgende vragen stellen aan de leerling die de foto meebrengt.

- Waarom heb je dit beeld gekozen?

- Wat zie je in deze foto?
- Waarom is het voor jou geconnecteerd met inclusie?

Daarna kunnen leerlingen klassikaal vragen stellen of hun interpretatie van de foto delen.

Variant 2:

De leraar brengt zelf een selectie van foto's mee of kan gebruikmaken van de fotoreeksen in bijlage 2 achteraan. De leerlingen kiezen individueel een foto die voor hen het meest aansluit bij het begrip inclusie.
De leerlingen noteren hierbij hun visie op inclusie.

Reflecteer samen over de keuze van de foto's:

- Waarom hebben ze deze foto gekozen?
- Wat zie je op de foto?
- Kan je een pedagogisch aspect verbinden met de foto?
- Wat inspireert jou?
- Heb je een vraag over de foto?

Opdracht 2: Pedagogisch documenteren | Kies een thema

1. Selecteer een foto die aansluit bij een thema (autonomie, plezier, samen spelen, motorische vaardigheden, prikkelende ruimte, samenwerken met collega's, samenwerken met ouders …
2. Maak een affiche. Documenteer een pedagogisch uitgangspunt aan de hand van drie foto's en noteer een korte tekst die uitleg geeft over dit uitgangspunt.

Opdracht 3: Integratieopdracht | Kijken, luisteren en inspelen

TER INSPIRATIE | Inspelen op de interesses van kinderen Drie mooie verhalen uit de praktijk die jou en de leerlingen kunnen inspireren.
Help, een dokter! Safia vertelde dat haar mama ziek was. Ze was ervan onder de indruk. Die dag lieten we kinderen kennismaken met de dokterskoffer. We haalden er ook onze echte EHBO-koffer bij. Dit was de start van wekenlang spelen en ontdekken, met de kinderen in de hoofdrol. Een papa die dokter is, kwam vertellen …
De poes in de appelmoestuin Samen met de baby's en jonge peuters brachten we appelschillen naar de moestuin van de buren. Daar zagen we een poes! En blaadje! En een slak! We maakten er foto's en tekeningen van, schreven er een gedicht over en verwerkten dat in een huis prentenboek: door kinderen, voor kinderen.
Ik krijg er een broertje of zusje bij! Aisha en Miro zijn grote broer en zus geworden! Samen moederen en vaderen: flesje en fruitpapje maken, boertje laten, luier verversen, op wandeling gaan, mee in de draagzak … En dan kwamen de echte baby's op bezoek.

Geef leerlingen de volgende opdracht mee. Je zal merken dat opdrachten die aan bod kwamen in deze lerarenbijlage worden hernomen. Wat volgt is een stappenplan. In elke stap maken de leerlingen gebruik van documentatiemateriaal.
Met documentatiemateriaal bedoelen we:

- notities
- observaties
- fotograferen
- geluidsopname: gesprekken met kinderen, ouders, collega's, professionals …
- video-opname
- …

STAP 1: leerlingen maken een lijstje van dingen die kinderen bezighouden.

Volgende vragen kunnen daarbij helpen:

- Welk spelmateriaal is populair?
- Wat zie je de kinderen veel doen?
- Waar vragen de kinderen spontaan naar?
- Wat fascineert hen?
- Welke activiteiten vallen in de smaak?
- Wanneer zijn ze geconcentreerd?
- Wanneer maken de kinderen plezier?
- ….

STAP 2: leerlingen beschrijven waarom dit voor hen boeiend, interessant, leuk, fascinerend … is. Het gaat hier over de 'waarom-vraag'. Schrijf een aantal kernwoorden op:

…….

……..

……..

……...

……..

STAP 3: leerlingen brainstormen over een aanbod dat hierop kan inspelen.
Denk aan:

- activiteiten of spelprikkels;
- een uitgewerkt project;
- een aanpassing in de inrichting;
- het verzamelen of aankopen van nieuwe materialen;
- het presenteren van bepaald (spel)materiaal op een uitnodigende manier;
- …

STAP 4: leerlingen plannen, observeren en bedenken een vervolg (zie fiche achteraan in bijlage).

STAP 5: leerlingen selecteren en presenteren het verzamelde materiaal (zie kennispocket p. 30)

Laat leerlingen hun proces van pedagogisch documenteren presenteren in de klas en reflecteer er samen over. De leerlingen kunnen zich voorbereiden a.d.h.v. de fiche achteraan in de bijlage. Er kan gekozen worden voor panelen, een groepsboek, posters, een individueel kinderboek …

4. Reflecteren over een situatie

In de kennispocket wordt in deel 4 de cirkel van Korthagen (p. 35) besproken en de WANDA-publicatie (p. 38). De focus ligt hier op het eigen professioneel handelen. Lesgevers zijn vertrouwd met de cirkel van Korthagen. Daarom gaan we er in deze lerarenbijlage niet dieper op. Je vindt in de kennispockets verschillende opdrachten.

WANDA is een methodiek die je kan gebruiken tijdens intervisies. Wil je je hierin verdiepen dan verwijzen we naar de literatuurlijst in deze lerarenbijlage (p. 5).

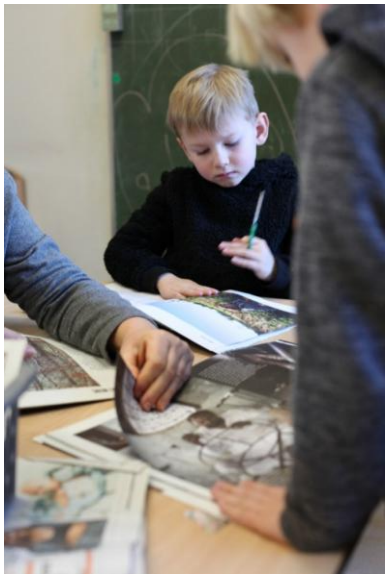
Observeren, interpreteren, reflecteren en plannen maken aan de hand van enkele foto's

Kies een foto of een fotoreeks

Reeks 1

www.vbjk.be | vbjk |

Beschrijvende **observatie**:
- Wat zie je?
- Beschrijf de ruimte en het spelaanbod.
- Wat doet de begeleider? Wat doen de kinderen?
- Omschrijf de actie/interactie.

Geef nu jouw **interpretatie** van deze situatie: welke opdrachten kregen de kinderen volgens jou?

Bespreek jullie observaties klassikaal.

Opdracht: welke aanvullende opdracht kan je hierbij nog verzinnen?

Reeks 2

www.vbjk.be | vbjk |

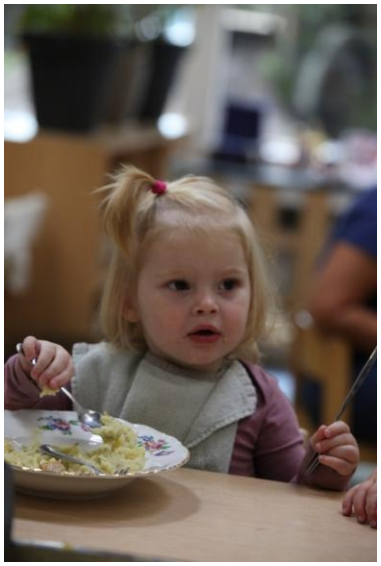
Beschrijvende **observatie**:
- Wat zie je?
- Beschrijf de ruimte en het spelaanbod.
- Wat doen de kinderen?
- Omschrijf de actie/interactie.

Geef nu jouw **interpretatie** van deze situatie.

Bespreek jullie observaties klassikaal.

Opdracht: is er voldoende variatie in het spelaanbod? Motiveer jouw antwoord.

Reeks 3

www.vbjk.be | vbjk |

Beschrijvende **observatie**:
- Wat zie je?
- Beschrijf de ruimte
- Wat doet de begeleider? Wat doen de kinderen?
- Omschrijf de actie/interactie.

Geef nu jouw **interpretatie** van deze situatie: welke opdrachten kregen de kinderen volgens jou? Welke aanvullende opdracht kan je hierbij nog verzinnen?

Bespreek jullie observaties klassikaal.

Opdracht: link enkele elementen uit de foto's linken aan pedagogische handelingen voor, tijdens en na een maaltijd met jonge kinderen?

Reeks 4

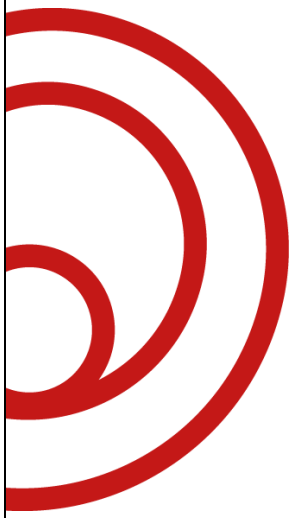

Beschrijvende **observatie**:
- Wat zie je?
- Beschrijf de ruimte en het spelaanbod.
- Wat doet de begeleider? Wat doen de kinderen?
- Omschrijf de actie/interactie.

Geef nu jouw **interpretatie** van deze situatie.

Bespreek jullie observaties klassikaal.

Opdracht: noteer aan de hand van deze foto's enkele motorische vaardigheden van jonge kinderen.

a Raas Van Gaverestraat 67A, 9000 Gent
t +32 (0)9 232 47 35
f +32 (0)9 232 47 50
e info@vbjk.be
w www.vbjk.be

Observeren, interpreteren, reflecteren en plannen maken aan de hand van enkele foto's

Kies een foto of een fotoreeks

Reeks 5

www.vbjk.be | vbjk |

Welk pedagogisch uitgangspunt verbind je met een inclusieve kinderopvang?

- Wat zie je?
- Wat doet de begeleider? Wat doen de kinderen?
- Omschrijf de actie/interactie.

Geef nu jouw **interpretatie** van deze situatie. Hoe wordt inclusief werken in beeld gebracht?

Bespreek jullie affiche klassikaal.

Reeks 5

Welk pedagogisch uitgangspunt verbind je met een inclusieve kinderopvang?

- Wat zie je?
- Wat doet de begeleider? Wat doen de kinderen?
- Omschrijf de actie/interactie.

Geef nu jouw **interpretatie** van deze situatie. Hoe wordt inclusief werken in beeld gebracht?

Bespreek jullie affiche klassikaal.

Reeks 5

www.vbjk.be | vbjk |

Welk pedagogisch uitgangspunt verbind je met een inclusieve kinderopvang?

- Wat zie je?
- Wat doet de begeleider? Wat doen de kinderen?
- Omschrijf de actie/interactie.

Geef nu jouw **interpretatie** van deze situatie. Hoe wordt inclusief werken in beeld gebracht?

Bespreek jullie affiche klassikaal.

Reeks 5

www.vbjk.be | vbjk |

Welk pedagogisch uitgangspunt verbind je met een inclusieve kinderopvang?

- Wat zie je?
- Wat doet de begeleider? Wat doen de kinderen?
- Omschrijf de actie/interactie.

Geef nu jouw **interpretatie** van deze situatie. Hoe wordt inclusief werken in beeld gebracht?

Bespreek jullie affiche klassikaal.

Reeks 5

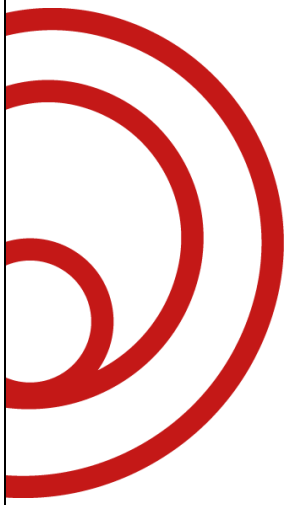
www.vbjk.be | vbjk |

Welk pedagogisch uitgangspunt verbind je met een inclusieve kinderopvang?

- Wat zie je?
- Wat doet de begeleider? Wat doen de kinderen?
- Omschrijf de actie/interactie.

Geef nu jouw **interpretatie** van deze situatie. Hoe wordt inclusief werken in beeld gebracht?

Bespreek jullie affiche klassikaal.

a Raas Van Gaverestraat 67A, 9000 Gent
t +32 (0)9 232 47 35
f +32 (0)9 232 47 50
e info@vbjk.be
w www.vbjk.be

Observatieschema: gesprek met een ouder

Naam observator?	
Datum & uur?	
Aanwezigen?	Noteer de namen van de aanwezigen met daarnaast hun functie of rol. (bv. professional, ouder + naam van het kind)
Waar?	Waar vindt het gesprek plaats? Omschrijf kort de setting. Is het een rustige plek? Zit iedereen comfortabel? …
Tip!	Vat de conversatie samen aan de hand van enkele kernwoorden. Observeer tijdens de gesprekken ook de lichaamstaal.
Rol van de leidinggevende, de pedagogisch coach, de kinderbegeleider?	
Enkele vragen van de ouders + de antwoorden van de professional(s)?	
Enkele vragen van de professional(s) + de antwoorden van de ouders?	

Reflectie:
enkele richtvragen

- Wat vind je opmerkelijk?
- Kwamen zowel de ouders als de professionals aan het woord?
- Was er voldoende dialoog? Observeerde je een luisterende houding bij de professionelen of ouder(s)?
- Zijn ouders tevreden met dit gesprek?
- Zijn professionelen tevreden met dit gesprek?

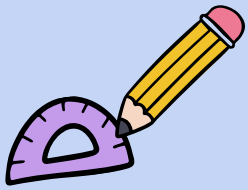

Nabeschouwing:
reflecteren over jouw rol als observator

- Wat heb ik geleerd uit deze observatie?
- Wat ging goed?
- Omschrijf een aandachtspunt voor een volgende observatie.

Nabespreken observaties: een leidraad

Naam leerling?

Stageplaats?

Doel van de observatie?

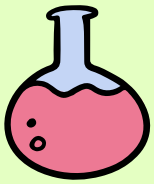
Een leerling bespreekt zijn/haar observatie met professionals (stagementor, kinderbegeleider, pedagogisch coach of leidinggevende) die het gesprek met de ouders voerden.

Wat vertellen professionals over jouw observaties en reflecties?

- Herkennen zij wat jij zag?
- Wat vertelt een observatie over een kind of de kinderen?
- Kreeg je (nieuwe) informatie van ouders? Kregen ouders voldoende informatie over hun kind?
- Werd er gevraagd en voldoende geluisterd naar de ervaringen van ouders met hun kind in de thuissituatie?
- Hoe reageerden ouders op dit gesprek?
- Wat kan je afleiden uit de reacties, de woorden, de lichaamstaal … van een ouder of professional?
- Kregen ouders een duidelijk verhaal over hun kind? 'Kennen' de ouders voldoende de werking in de opvang?
- Welke invloed heeft de ruimte, het materiaal, het aanbod van activiteiten, de groepsgrootte, de sfeer, de tijdsindeling, de manier van begeleiden … op de situatie?
- Werden er afspraken gemaakt in in overeenstemming met de doelstelling van het gesprek?

Plannen van een actie en/of spelprikkel

Wat ga ik doen?

Voorbeelden: met papiersnippers spelen, in de zandbak spelen, plantjes en kruiden water geven, handen wassen, (vrij) spel, begeleide actie …

Wat is de aanleiding hiervoor?

Hoe ben ik hiertoe gekomen? Vanuit welke observaties? Vanuit welke interesse of ervaring? …

Met wie?

Welke kinderen zijn betrokken? Welke leeftijd hebben de kinderen? Welke begeleiders zijn betrokken? Wie neemt welke rol op? …

Waar plan ik deze actie?

Binnen of buiten? In welke ruimte? Op uitstap? …

Wanneer plan ik deze actie?

Wat heb ik nodig?

- Wat heb ik nodig?
- Welk materiaal bied ik aan? (bijvoorbeeld: verf, klei, openeindemateriaal, blokken, symbolische materialen goed voor een 'doe-alsof-spel' …)
- Hoe bied ik het materiaal aan?
- Hoe start ik de actie?

Verwachting?

- Wat verwacht ik dat er zal gebeuren of veranderen?
- Hoe bied ik de actie aan?

Verslag van de actie

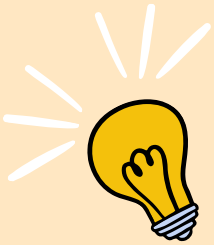

Maak een kort verslag van de actie (woord en foto's).

- Wat heb ik geobserveerd? Wat is er gebeurd en wat heb je gezien? Hoe gingen kinderen om met het materiaal? Welke interacties waren er?
- Is het verlopen zoals verwacht? Wat verliep anders?
- Hoe reageerde(n) het kind (de kinderen) en/of de ouder(s)?
- Wat wil ik volgende keer anders doen?

Vervolg plannen

- Plan een vervolgactiviteit.
- Formuleer een nieuw aandachtspunt.
- Heb je een ritueel geïnstalleerd? Verwerk dat dan in een volgend plan.

Observatiefiche: interesse van kinderen ontdekken

Datum:

Observator:

Wat viel op?

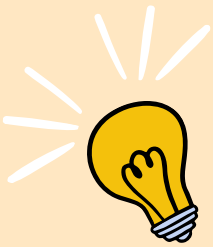
Momenten, interacties, uitspraken, anekdotes …

Wat boeide de kinderen?

- Welke materialen en plekken zijn meest in trek?
- Wat vertellen kinderen?
- Wat doen kinderen met bepaalde materialen?

Ideeën voor morgen?

Inspelen op je notities en reflecties, en een vervolg inplannen.

Observatiefiche: je aanpak onderzoeken en bijsturen

Welke signalen van welbevinden en betrokkenheid ving je op bij de kinderen?

Wat leerden de kinderen?

Welke rol nam(en) de begeleider(s) vooral op? Hoe verliep de samenwerking?

Hoe voelde ik me in deze situatie?

Welke sterktes zie ik in mijn aanpak?

Hoe zou jij je aanpak kunnen verbeteren?

Plan, observeer en bedenk een vervolg

Wat doen?

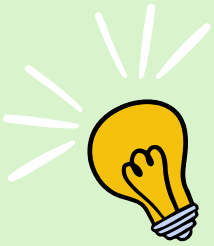
Plan een activiteit.

Wat gezien?

Observatie: wat doen kinderen, wat vertellen ze? ...

Vervolg?

Hoe kan je hierop inspelen? Plan een vervolgactie.

Documentatie & presentatie

Wat vertel je aan …	(hoe? + communicatie erover + verwerken van feedback)
kinderen?	
het team?	
ouders?	
de buurt, externen …?	
medeleerlingen in de klas?	